

PREDGOVOR

Godine 1972. održan je u Primoštenu skup »Host Environment Interactions in the Etiology of Cancer in Man«. Skup su organizirali Međunarodna agencija za istraživanja raka Svjetske zdravstvene organizacije i John E. Fogarty međunarodni centar nacionalnih instituta za zdravlje SAD-a, a domaćin je bio Institut za tumore i slične bolesti u Zagrebu. Sva izlaganja objavljena su u monografiji (Doll R, Vodopija I, ur. *Host Environment Interactions in the Etiology of Cancer in Man* u izdanju International Agency for Research on Cancer, Lyon, Francuska 1973). U svibnju 1991. godine, u okviru Kongresa kancerologa bivše Jugoslavije, koji je održan u Zagrebu, jedna od glavnih tema bila je »Profesionalna i ambijentalna izloženost i pojava raka« (Šarić M. *Libri oncologici*, 1991;20(supl. 1):1. Na pojedinim znanstveno-stručnim skupovima, koji su u međuvremenu održani, priopćavani su samo pojedinačni problemi u vezi s pojavom nekih oblika raka u nas.

Znanstveni sastanak »Maligni tumori i štetnosti u okolišu u nas«, koji su zajednički pripremili Odbor za medicinu rada i zdravstvenu ekologiju Razreda za medicinske znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada zapravo je prvi skup na kojem se cjelovitije razmatrala ova problematika s posebnim osvrtom na prisutnost aktualnih rizika u našim prilikama i pojedinih vrsta i sijela raka koji se s tim mogu dovesti u vezu.

U prvom dijelu Sastanka razmatrana su najnovija saznanja o štetnostima iz okoliša u pojavi malignih tumora s pregledom istraživanja koja su o tome u nas provedena, zatim značenje genetskih čimbenika i infektivnih agenasa u etiologiji tumora, ocjena rizika te uloga registra za rak pri izboru problema i provedbi epidemioloških istraživanja. Drugi dio odnosio se na rezultate ispitivanja o prisutnosti i razinama različitih štetnosti koje se mogu dovesti u vezu s nastankom raka najvećim dijelom provedenim u Institutu za medicinska istraživanja i medicinu rada. Obrađen je problem pesticida i drugih perzistentnih organoklorovih spojeva i procjena njihova unosa u organizam u našim prilikama, zatim prisutnost policikličkih aromatskih ugljikovodika u zraku u nas, radioaktivnost u biosferi i profesionalnoj izloženosti. Razrađen je i problem karcinogenosti i mutageneze, odnosno analize somatskih mutacija. U jednom izlaganju prikazani su rezultati kliničko-epidemioloških istraživanja o tumorima urotrakta u području zahvaćenom endemičnom nefropatijom. Posebno je razmotrena pojava malignih tumora u izloženosti mikotoksinima, koji se inkriminiraju i kao mogući uzročnici nefropatije (okratoksin A).

Objavljivanje izlaganja izloženih na održanom Znanstvenom sastanku trebalo bi pridonijeti da se odnosu između pojave malignoma i štetnosti iz okoliša posveti veća

pažnja, kako u stručnim krugovima tako i u široj javnosti. Vrlo je važno da se realno procjenjuju prilike s kojima smo suočeni i koje se, razvojno gledajući, mogu anticipirati. Nužno je da se izbjegne podcjenjivanje rizika, ali i njihovo precjenjivanje, odnosno da se oni realno lociraju i valoriziraju. Za to su uz praćenje spoznaja i saznanja do kojih se dolazi u svijetu potrebna i naša istraživanja koja treba poticati i proširiti. Vjerujemo da će jedanaest tekstova sadržanih u ovoj publikaciji pomoći da se daljnja istraživanja o malignim tumorima i štetnostima u okolišu u nas prodube i usmjere prema izloženim ciljevima.

MARKO ŠARIĆ

FOREWORD

In November 1999, the Committee for Occupational and Environmental Health of the Department of Medical Sciences, Croatian Academy of Sciences and Arts and the Institute for Medical Research and Occupational Health in Zagreb organised a meeting on malignant tumours and environmental pollutants in Croatia. The meeting was the first to cover the topic exhaustively and to pay particular attention to the relation between current risks and cancer occurrence and sites.

The first section of the meeting reviewed the latest data on environmental/occupational hazards and incidence of malignant tumours including data obtained in Croatia, the role of genetic factors and infectious agents in the aetiology of tumours, evaluation of risk, and the role of cancer registry in prioritising issues and in epidemiological research.

The second section reviewed the results of investigations, mostly carried out at the Institute for Medical Research and Occupational Health in Zagreb, which sought to determine the environmental presence and levels of potentially carcinogenic matter. It addressed the intake of pesticides and other persistent organochlorine compounds in Croatia, the presence of polycyclic aromatic hydrocarbons in the air, occupational and environmental radioactivity, the relation between mutagenesis and carcinogenesis through analysis of somatic mutation, the relation between endemic nephropathy and tumours of the urinary tract, and exposure to mycotoxins, hypothetically associated with nephropathy, and malignant tumours.

The purpose of this supplement is to highlight the relation between environmental hazards and malignant tumours to the Croatian professional and general community. It is important to be able to assess the real odds we are facing at the moment, that is, to shy away from overestimates or underestimates, inasmuch as it will give us the edge in anticipating the developments potentially related to the disease.

This is why it is not enough to keep an eye on research abroad, but to sustain, encourage, and expand the research at home. I believe that the eleven reviews published in this supplement will help the reader to go further in research of malignant tumours and environmental hazards.

MARKO ŠARIĆ